

fiskevattenägarna

Sveriges fiskevattenägareförbund

REMISSYTTRANDE

2021-05-21

Ert datum 2020-02-22

Ert dnr M2021/00092

Miljödepartementet

103 33 Stockholm

Betänkandet ”Havet och människan” (SOU 2020:83)

Sveriges Fiskevattenägareförbund har tagit del av Miljömålsberedningens delbetänkande ”Havet och människan”. Vi önskar lämna följande synpunkter med fokus på de förslag som berör fiskförvaltning.

Sammanfattning

Sveriges Fiskevattenägareförbund anser att Miljömålsberedningens ansträngningar att strukturera, harmonisera och spetsa till miljömålsarbetet är vällovliga och vi ställer oss bakom merparten av förslagen. Vi saknar emellertid den lokala dimensionen med konkreta förslag på utvecklingen av lokala förvaltningsorganisationer. Lokal förankring är ofrånkomlig för att på riktigt tillämpa en ekosystembaserad fiskförvaltning i kust och skärgård i praktiken. Frågan är helt avgörande för få till stånd den effektiva verksamhet som är nödvändig för att uppfylla havets miljömål.

Sveriges Fiskevattenägareförbund redovisar därför ett förslag som på riktigt kan utveckla och implementera lokala förvaltningsorganisationer. Förslaget utgår från den svenska kuststräckans skiftande geografiska karaktär och fiskerättsliga förutsättningar. Det krävs anpassade lösningar för lokala förvaltningsmodeller i olika kustavsnitt. Förslaget förutsätter finansiering från en särskild fiskevårdsavgift för fiske i kust, skärgård och hav.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker en utredning som ser över förutsättningarna för en fiskevårdsavgift för fiske vid kusten, men endast under följande förutsättningar. En grundläggande förutsättning är att en sådan fiskevårdsavgift även bidrar till utveckling och finansieringen av lokala förvaltningsorganisationer i kust och skärgård, där enskilda fiskerättsägare involveras i fiskevårdsarbetet. En annan självklar förutsättning är att Sveriges Fiskevattenägareförbund som representerar de som i grunden äger enskild fiskerätt i kust och skärgård involveras i utredningsarbetet. Vi har sedan länge förordat och arbetat fram ett förslag till en särskild fiskevårdsavgift för kusten, skärgården och de stora sjöarna. Vi beskriver därför i anslutning till det aktuella avsnittet kort nuvarande förvaltningssituation och redovisar vårt förslag om en särskild fiskevårdsavgift.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen som berör säl- och skarvförvaltning men anser att det krävs betydligt kraftfullare åtgärder för att komma till rätta med

problematiken. Det behövs beståndsreglerande regionala förvaltningsplaner med tydliga mål för hur stora populationer av skarv och säl som kan accepteras i ett hållbart ekosystem. Vår uppfattning är det behöver bli ett obligatoriskt krav att samtliga länsstyrelser utarbetar regionala skarvförvaltningsplaner

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker förslaget om att bryta ut nytillkomna ostronarter från fastigheternas enskilda fiskerätt. Vi anser att en sådan förändring skulle bädda för stora problem och ett utbrett olovligt fiske på inhemska ostron. Vi förordar att myndigheter och externa aktörer istället aktivt verkar för att enskilda fiskerättsägare som inte själva nyttjar sin rätt träffar avtal om upplåtelser för ostronfisket med näringsidkare under kontrollerade former. Det är också en utmärkt möjlighet att inkludera västkustens enskilda fiskerättsägare i en ekosystembaserad fiskförvaltning.

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker förslaget om komplettering av syftesparagrafen i strandskyddslagstiftningen. Vi anser att nuvarande strandskyddslagstiftning behöver lättas upp och inte förstärkas vilket också är budskapet i betänkandet ”Tillgängliga stränder” från utredningen om översyn av strandskyddet.

Sveriges Fiskevattenägareförbund noterar slutligen att konsekvensanalysen när det gäller aktörer som berörs, utöver fritidsfiskare och verksamhetsutövare, nästan uteslutande talar om markägare eller om vattenägare medan den stora gruppen fiskerättsägare överhuvudtaget inte nämns alls. Att stora delar av Sveriges kust och skärgårdsområden utgörs av enskilt vatten med enskild fiskerätt har man helt förbiset. De som i grunden äger rätten till fisket i området som ska förvaltas med avseende på fisket har utelämnats trots att flera av de förslag som redovisas primärt berör enskilda fiskerättsägare. Mot bakgrund av detta anser vi därför att beredningsprocessen är ofullständig och har stora brister.

Allmänt

Betänkandet ger en uttömmande beskrivning av havets allvarliga miljöproblem och den enorma och oöverblickbara mängd konventioner, direktiv, förordningar, strategier och andra styrdokument som ligger till grund för regeringens och myndigheterna arbete med att uppnå de miljömål som är kopplade till havets välmående.

Miljömålsberedningen konstaterar att vi genom kraftfulla insatser och en effektiv lokal, nationell och internationell förvaltning kan få tillbaka ett hav som kan fortsätta producera viktiga och i vissa fall helt nödvändiga ekosystemtjänster. Dessutom tydliggörs att det kommer behövas ett långsiktigt, enträget och målmedvetet arbete av både riksdagen, regeringen och dess myndigheter, av kommuner och ideella föreningar samt av privata och lokala aktörer.

Miljömålsberedningens ansträngningar att strukturera, harmonisera och spetsa till organisering och genomförande av miljömålsarbetet är vällovliga men trots mängden förslag saknas konkreta lösningar på hur den lokala förvaltningen i kust och skärgård ska förverkligas. Den frågan är helt avgörande för att få till stånd den effektiva verksamhet som är nödvändig för att uppfylla havets miljömål.

Grundförutsättningarna för en ekosystembaserad förvaltning är det finns en stabil lokal förankring och aktiv medverkan bland de människor som bor och lever vid kusten och i skärgårdarna. Denna dimension saknas påtagligt i miljömålsberedningens resonemang och

konkreta förslag. Vi anser att detta är den största bristen i hela betänkandet. Att stora delar av Sveriges kust och skärgårdsområden utgörs av vatten med enskild fiskerätt har man helt förbiset. De som i grunden äger rätten till fisket i området som ska förvaltas med avseende på fisket har alltså utelämnats. Vi finner det anmärkningsvärt att miljömålsberedningen inte har haft någon dialog med Sveriges Fiskevattenägareförbund under arbetet med betänkandet. Flera av de förslag som redovisas berör primärt enskilda fiskerättsägare. Det måste betraktas som ett allvarligt förbiseende och en stor brist att inte involvera en högst relevant rikstäckande intresseorganisation i en sådan beredningsprocess. Vi anser därför att beredningsprocessen är ofullständig och har stora brister.

Kapitel 9. Ekosystemansatsen och ekosystembaserad förvaltning

Beredningen konstaterar att ekosystemansatsen utgår från en medvetenhet om att många aktörer är med och påverkar det faktiska utfallet av politiska beslut. Vidare att detta blir särskilt tydligt i arbetet för att nå miljömålen, som är beroende av ett gemensamt arbete i hela samhället. Utifrån ekosystemansatsen är det även angeläget att alla berörda i samhället är med när målen för förvaltningen av ekosystemen formuleras.

Beredningen hänvisar till att det har etablerats fem regionala beredningsgrupper för den nationella fiskeregleringen bestående av berörda länsstyrelser samt SLU Aqua och Jordbruksverket. En kartläggning av samrådsstrukturer för fiskförvaltningen är påbörjad för lokal delaktighet i förvaltningen.

Beredningen nämner några exempel på projekt som riktar sig till lokal förvaltning: Samförvaltningsinitiativet, Samverkansplaner för värdefulla kust- och havsområden och 8-fjordar där delar av projekten har utvecklats och finns kvar. Man konstaterar att även om vissa generella lärdomar kan dras om gynnsamma processer för ekosystembaserad förvaltning, samt om värdet av kontinuitet i samförvaltningen har inget av projekten fått nationellt genomslag som exempel på hur en ekosystembaserad förvaltning kan genomföras på lokal nivå.

Sveriges Fiskevattenägareförbund instämmer helt i målsättningen och nödvändigheten av en ekosystembaserad förvaltning men konstaterar återigen att den lokala dimensionen helt saknas i de förslag som miljömålsberedningen lägger fram. Det räcker inte med att bara prata om lokal förvaltning och lokalt inflytande och engagemang i åtgärdsarbetet. Det behövs konkreta förslag om hur utvecklingen av lokala förvaltningsorganisationer, som är en förutsättning för att på riktigt tillämpa en ekosystembaserad fiskförvaltning i kust och skärgård, ska förverkligas i praktiken. Sveriges Fiskevattenägareförbund har sedan flera år ett utarbetat förslag på en sådan förvaltningsmodell.

Förvaltningen bör enligt Malawiprinciperna vara decentraliserad till den lägsta tillämpbara nivån och den ska engagera alla för att kunna balansera lokala intressen mot allmänna intressen. Vi menar att nuvarande svenska modell för ekosystembaserad fiskförvaltning är myndighetsstyrd och helt och hållet saknar underifrånperspektiv och alltså inte lever upp till denna grundläggande princip. Förvaltningen saknar rättssäker förankring och verklig dialog med enskilda fiskerättsägare och övriga lokala intressenter som berörs. En sådan dialog är inte heller möjlig till följd av att det saknas förutsättningar för lokal förvaltning i berörda områden. Det krävs finansiering och implementering av lokala förvaltningsmodeller i kust och skärgårdsområdet som skapar incitament för ett aktivt och strukturerat deltagande. Annars kan en ekosystembaserad fiskförvaltning aldrig förverkligas.

Sveriges Fiskevattenägareförbund har följande förslag på tillvägagångssätt som på riktigt utvecklar och implementerar lokala förvaltningsmodeller. Förslaget utgår från att den svenska kuststräckans skiftande geografiska karaktär och fiskerättsliga förutsättningar kräver olika lösningar för olika kustavsnitt.

Det finns redan idag ett antal beprövade och lämpliga förvaltningsmodeller som är i drift eller som ligger färdiga som genomtänkta förslag. Dessa förvaltningsmodeller ska återspegla förutsättningarna på olika kustavsnitt. Förvaltningsområdet 8+fjordar i Bohuslän kan tjäna som utgångspunkt och exempel för lokala förvaltningsmodeller på väst- och sydkusten. Sveriges Fiskevattenägareförbunds lokala förvaltningsmodell för ostkustens skärgårdar, som bygger på sötvattens fungerande fiskevårdsområden, kan utgöra utgångspunkt för lokala förvaltningsmodeller på kuststräckan från Skåne upp till Gävleborgs län, där ägarstrukturen liknar den i insjöarna. För norrlandskusten med sina laxälvar och mynningsområden kan en särskild modell behöva utvecklas som anknyter till det pågående arbetet med ekosystembaserad laxförvaltning.

Utifrån de befintliga och beprövade exemplen utvecklas sedan ett antal olika alternativ till lokala förvaltningsmodeller för de skilda kustavsnitten. Ambitionen är att alla kustavsnitt på sikt ska täckas av lokala eller regionala förvaltningsorganisationer.

Förvaltningsmodellerna måste ha ett mycket tydligt underifrånperspektiv utifrån lokala initiativ. Detta borgar för den livskraftiga ”gräsrotsrörelse” och det hållbara lokala engagemang som är avgörande i en fungerande ekosystembaserad fiskförvaltning. Kommuner och myndigheter ska ha en stöttande roll, men inte direkt initiera och styra de lokala förvaltningsorganisationerna. Förvaltningsorganisationerna ska vila på en trygg men flexibel administrativ plattform. Plattformen kan se ut på olika sätt: den kan vara ideell, stötts av en kommun eller av någon intresseorganisation.

Den lokala förvaltningen ska byggas med fasta och långsiktiga strukturer som, för respektive kustavsnitt, säkerställer relevant medverkan och inflytande i fiskförvaltningen för fiskets näringar, intresseorganisationer och enskilda fiskevattenägare. Förvaltningsmodellerna ska i samverkan och dialog med myndigheterna och dess regionala beredningsgrupper arbeta med lokal adaptiv fiskförvaltning, ändamålsenliga fiskeregler, konkreta fiskevårdsåtgärder, beståndsuppföljning och fisketillsyn. Förutom att skapa en stabil och trygg plattform för ekosystembaserad fiskförvaltning ska förvaltningsmodellerna även främja och sätta ramarna för en lokalt förankrad och harmonisk utveckling av småskaligt yrkesfiske och fisketurism.

Finansieringen av de lokala förvaltningsmodellerna sker genom medel som inbringas från en särskild fiskevårdsavgift som föreslås införas för fiske på enskilt och allmänt vatten längs kusten och i de stora sjöarna. Medlen ska utifrån långsiktiga länsplaner användas för finansieringen av den lokala förvaltningen, beståndsuppföljningen, fisketillsynen och fiskevården.

Kapitel 11. Havsmiljöarbetet har många mål, kriterier, indikatorer och andra mätetal

Beredningen föreslår tydligare preciseringar av målen för havets miljötillstånd samt förbättrade redovisningar från Havs- och vattenmyndigheten av uppföljningen av miljökvalitetsmålet Hav i balans och levande kust och skärgård.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen.

Kapitel 12. Miljökvalitetsnormer

Beredningen föreslår en harmonisering av miljökvalitetsnormer för vattenförvaltningen och havsmiljöförvaltningen. Dessutom att ett gemensamt beslutsorgan ska besluta om miljökvalitetsnormer i enlighet med både vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen samt referensvärden i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen.

Kapitel 13. Åtgärdsprogram och åtgärdsarbete

Beredningen bedömer att det behövs ett gemensamt åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön och att åtgärdsprogrammet ska innehålla en analys och beskrivning av hur åtgärderna i programmet ska finansieras.

Beredningen föreslår att regeringen ska besluta om ett sådant åtgärdsprogrammet och att Havs- och vattenmyndigheten och vattenmyndigheterna ska ta fram underlag och förslag till åtgärdsprogrammet. Dessutom att länsstyrelsernas uppgifter i fråga om havs- och vattenmiljöförvaltning ska regleras i länsstyrelseinstruktionen och att det ska finnas en beredningsfunktion på länsstyrelserna för arbetet med havs- och vattenmiljöfrågor

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen.

Kapitel 14. Ingen gödning till havet

Beredningen föreslår att Jordbruksverket blir ny miljömålsansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Kapitel 15. Farliga ämnen

Beredningen lägger flera förslag att stärka arbetet för att komma till rätta med problemen med farliga ämnen i vattenmiljön.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen.

Kapitel 16. Marint skräp

Beredningen föreslår utökat ansvar för Havs- och vattenmyndigheten inom området marint skräp.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Kapitel 17. Förvaltning av fisk en del av havsmiljöförvaltningen

Ekosystembaserad förvaltning innebär bättre integrering av havsmiljö- och fiskförvaltning

Miljömålsberedningen föreslår att regeringen integrerar frågor om hållbar förvaltning av fiskresurserna med havsmiljöförvaltningen. Havs- och vattenmyndighetens instruktion ändras så att det framgår att myndigheten ska tillämpa en ekosystemansats samt att hållbar förvaltning av fiskresurserna integreras med havsmiljöarbetet.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Fisket kan bidra till miljöåtgärder

Beredningen föreslår att regeringen bjuder in yrkesfiskets producentorganisationer till dialog om hur yrkesfisket kan inkluderas och aktivt delta i åtgärdsarbetet för att nå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget men anser att dialogen även bör omfatta övriga rikstäckande intresseorganisationer inom fiskenäringen. Det behövs ett permanent nationellt förvaltningsråd som är delaktigt i och supportar myndigheterna i arbetet med ekosystembaserad fiskförvaltning.

Målen och rådgivningen för fiskförvaltningen harmoniseras med mål för havsmiljöförvaltningen

Beredningen föreslår att Havs- och vattenmyndighetens instruktion tydliggörs så att det framgår att myndigheten inom sitt ansvarsområde ansvarar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagsstiftning, inklusive EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljökvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering. Vidare att regeringen aktivt verkar inom EU, BALTFISH och Scheveningen för att främja att rådgivning från ICES om fiskekvoter och tekniska regleringar inom fiskeripolitiken, även ska bidra till att nå fastställda förhållanden som kännetecknar en god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet. Slutligen att regeringen med stöd av ICES tar fram ett förslag till hur en samlad rådgivning för fiskeripolitikens mål för beståndsförvaltning, inklusive delbestånd, och de delar inom havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer som berör fisk, kan utformas.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen.

Kunskapen om fiskens roll i ekosystemet samt interaktioner mellan utsjö och kust måste utvecklas

Beredningen föreslår att regeringen ger Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att ta fram ett samlat kunskapsunderlag om olika fiskarters betydelse för den marina näringsväven och interaktioner dem emellan, både för utsjö och kust. Kunskapsunderlaget ska bidra med underlag för bl.a. en utvecklad rådgivning för hållbar förvaltning av fiskresurserna, för att bedöma behov av och eventuellt utforma åtgärder för att minska spiggens påverkan på kustfiskbestånden samt för att bedöma påverkan från storskalig pelagisk trålning utomskärs, av bl.a. sill och strömming, på kustekosystemen (bestånd av kustfisk, fågel och marina däggdjur) och som underlag för beslut om eventuella bevarandeåtgärder som t.ex. utflyttning av trälgränsen. En delrapportering av uppdraget ska göras 2023.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Regleringar av fiske utanför skyddade områden för att bevara naturvärden och ekosystemtjänster

Beredningen föreslår att regeringen ger Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att bedöma behov av ändringar av s.k. inflyttningsområden för trålgränsen och även ta fram förslag till utflyttningsområden utanför trålgränsen där visst fiske kan behöva begränsas. Vidare att regeringen därefter, om det finns behov av det, ger Havs och vattenmyndigheten i uppdrag att ta fram ett samrådsunderlag och starta samråd med berörda medlemsstater i enlighet med artikel 20 i grundförordningen eller artikel 12 i tekniska regleringar för att införa bevarandeåtgärder/regleringar för fiske i utflyttningsområdena. Dessutom att regeringen ger Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att ta fram ett samrådsunderlag och genomföra samråd med Finland och Danmark i enlighet med artikel 20 i grundförordningen om tidsbegränsade regleringar (försiktighetsåtgärder) av pelagiskt trålfiske inom hela eller delar av området ut till tolv nautiska mil från baslinjen, från och med Ålands hav ned till Kalmarsund, med fokus på Stockholms skärgård.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen.

Översyn av bilaterala fiskeavtal

Beredningen föreslår att om det visar sig svårt att inom rimlig tid införa nödvändiga försiktighets- och bevarandeåtgärder inom territorialvattenområdet med stöd av bl.a. artikel 20 i grundförordningen, bör regeringen påbörja en omförhandling av de bilaterala avtalen med Danmark och Finland, samt verka inom EU för ändring i grundförordningens bilaga I om tillträde till fiskevatten.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen.

Regleringar av fiske i skyddade områden

Miljömålsberedningen föreslår att 20 § fiskelagen (1993:787) ändras så att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken hänsyn som vid fiske ska tas till naturvårdens och fiskets intressen.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Satsning för att öka andelen stor fisk i kustekosystemen

Beredningen föreslår att regeringen ger kustlänsstyrelserna, med stöd av Havs- och vattenmyndigheten, i uppdrag att senast 2023 ta fram länsvisa, alternativt samordnade inom vattendistriktet, åtgärdsplaner för fiskevården för att stärka bestånden av stor rovfisk, stärka ekosystemens resiliens och bidra till att minska effekter av övergödning. Den långsiktiga målsättningen är att planeringen av fiskevården i kustområdena ska inkluderas i arbetet med åtgärdsprogrammen enligt havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen.

Vidare föreslås att regeringen ger Havs- och vattenmyndigheten möjlighet att meddela föreskrifter om anmälnings- och rapporteringsskyldighet för den som bedriver fritidsfiske eller fisketurismverksamhet.

Dessutom föreslås att regeringen utser en särskild utredare som ska se över förutsättningarna för en fiskevårdsavgift för fiske vid kusten. Utredningens förslag ska innehålla författningsförslag och konsekvensanalys. Avgiften ska bidra till finansiering av fiskevårdsåtgärder med syfte att återställa bestånden av fisk i kustområden.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker en utredning som ser över förutsättningarna för en fiskevårdsavgift för fiske vid kusten, under följande förutsättningar. En grundläggande förutsättning är att en sådan fiskevårdsavgift bidrar till utveckling och finansieringen av lokala förvaltningsorganisationer i kust och skärgård där berörda enskilda fiskerättsägare involveras i fiskevårdsarbetet. En annan självklar förutsättning är att Sveriges Fiskevattenägareförbund, som representerar de som i grunden äger enskild fiskerätt i kust och skärgård, involveras i utredningsarbetet. Vi noterar med stor förvåning att miljömålsberedningen enbart lyfter fram Sportfiskarna och kustlänsstyrelserna som viktiga intressenter i ett tänkt utredningsarbete. Det är okunnigt och inte acceptabelt.

Sveriges Fiskevattenägareförbund har sedan länge förordat och arbetat fram ett förslag till en särskild fiskevårdsavgift för kusten, skärgården och de stora sjöarna. Vi redovisar därför kort nuvarande förvaltningssituation och vårt förslag om en särskild fiskevårdsavgift.

På enskilt och allmänt vatten i kusten, skärgården och i de stora sjöarna, där fisket i olika utsträckning är fritt och gratis, saknas idag (till skillnad från enskilda fiskevatten i sötvattensområdet) både lokal förvaltning och finansiering av den lokala fiskevården. Staten har, framförallt sedan handredskapsfisket på ostkusten gjordes fritt och gratis 1985, tagit på sig huvudansvaret för förvaltningen av dessa vattenområden. Det saknas dock lokal förankring, lokal förvaltning och lokalt genererade medel för fiskevårdsåtgärder, vilket på många sätt är otillfredsställande och ett stort problem. Här behöver en modell för en särskild fiskevårdsavgift (alternativt benämning Statens Kust- och Storsjöfiskekort, SKS-kortet) utredas och införas. Den särskilda fiskevårdsavgiften (eller SKS-kortet) ska lösas årsvis och berättiga till fiske med enligt fiskerilagstiftningen föreskrivna redskap och redskapsmängder på enskilt och allmänt vatten i kusten, skärgården och i de stora sjöarna. Avgiften omfattar alltså de vattenområdet där fisket idag är fritt och gratis och där staten formellt har huvudansvar för förvaltningen. De medel som inbringas från avgiften/SKS-kortet ska via Havs- och vattenmyndigheten oavkortat fördelas till berörda länsstyrelser. Medlen ska användas för finansieringen av den lokala förvaltningen, beståndsuppföljningen, fisketillsynen och fiskevården på allmänt och enskilt vatten i kust, skärgård och de stora sjöarna. Det är avgörande att medlen användas för att utveckla lokala förvaltningsorganisationer som ska involveras i det konkreta fiskevårdsarbetet. Berörda länsstyrelser ska i dialog med en samrådsgrupp bestående av fiskets intresseorganisationer, och på sikt lokala förvaltningsorganisationer, ta fram en långsiktig länsplan över den lokala förvaltningen. Utifrån planen ska man årligen besluta om hur medlen ska användas och fördelas.

En särskild fiskevårdsavgift öppnar även upp för lösningar rörande konstruktionen av den anmälnings och rapporteringsskyldighet som föreslås för den som bedriver fritidsfiske eller fisketurismverksamhet i havet. Vi noterar att beredningen särskilt nämner att Sportfiskarna har en applikation för ändamålet och vill därför ur konkurrensneutralitetssynpunkt nämna att det även finns andra aktörer som erbjuder minst lika bra tekniska lösningar inom detta område.

Förvaltning av säl och skarv ingår i en ekosystembaserad havsförvaltning

Miljömålsberedningen bedömer att det behövs en helhetssyn i förvaltningen av fiskbestånden och bestånden av säl och skarv som tar hänsyn till både fiskets, sälens samt skarvens påverkan på näringsväven. Förvaltningen av säl och skarv behöver i större utsträckning genomföras regionalt, där länsstyrelserna har en viktig samordnande roll, men utifrån nationella mål och riktlinjer. Samexistens mellan sälbestånd som når gynnsam bevarandestatus, yrkesfiske och företagande som nyttjar sälen som resurs genom sälsafari eller säljakt, behöver utvecklas genom ökad kunskap och om artens påverkan på ekosystemet och geografisk kartläggning av olika områdens lämplighet för t.ex. säljakt, sälsafari, kustnära fiske och eventuella fredningsområden.

Beredningen föreslår att regeringen verkar inom EU för undantag från förbudet om försäljning av sälprodukter för sälpopulationer som når gynnsam bevarandestatus. Vidare att Naturvårdsverket uppdaterar den nationella förvaltningsplanen för skarv.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen men anser att det krävs betydligt kraftfullare åtgärder för att komma till rätta med säl- och skarvproblematiken.

Det behövs beståndsreglerande regionala förvaltningsplaner med tydliga mål för hur stora populationer av skarv och säl som kan accepteras i ett hållbart ekosystem. Det är nu hög tid att lita på all lokal kunskap om skarvens och sälens betydande inverkan på kustfiskbestånden och inte minst på skyddsvärda arter som lax, öring och ål. Det är kunskaper som i accelererande omfattning förmedlas från fiskerättsägare och näringsidkare utmed landets kuster och kustmynnande vattendrag. Denna lokala kunskap är en grundläggande ingrediens i ekosystembaserad fiskförvaltning och måste tas på allvar. Vad som krävs nu är skarpa länsvisa förvaltningsplaner med tydliga mål för hur stora populationer av skarv och säl som kan accepteras i ett hållbart ekosystem

Sveriges Fiskevattenägareförbund konstaterar att vissa Länsstyrelser är restriktiva och beviljar mycket begränsade tillstånd för skyddsjakt på skarv, även där det finns särskilt skyddsvärda arter, vilket devalverar olika fiskevårdsåtgärder som utförs för att stärka upp till exempel svaga vildlaxbestånd. Alla länsstyrelser har möjlighet att ta fram regionala skarvförvaltningsplaner men enbart ett fåtal har sådana i dagsläget. Vår uppfattning är att det bör vara ett krav att samtliga länsstyrelser måste utarbeta regionala skarvförvaltningsplaner. Genom regionala skarvförvaltningsplaner och den belysning av skarvfrågan som görs i framtagandeprocessen ökar dessutom möjligheten att få en likartad handläggning av skyddsjaktärenden mellan länen.

Ändring i fiskelagen för fiske av ostron

*Beredningen föreslår att bilagan till fiskelagen (1993:787) ändras så att andra ostronarter än det europeiska (*Ostrea edulis*) inte ska omfattas av begränsningar i fiskerätten.*

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker förslaget.

Vi inser visserligen problemet och är fullt medvetna om att den ursprungliga fiskerätten avseende ostronfiske aldrig har varit tänkt att inkludera någon annan ostronart än vårt inhemska ostron. Att någon annan ostronart skulle etablera sig i våra vatten fanns överhuvudtaget inte på världskartan i gången tid. Samtidigt är motivet till förändringen

mycket tveksamt då det lyfts fram att lagändringen skulle innebära att invasiva ostronarter kan utnyttjas både som livsmedel och i turismutveckling. Fisket efter dessa ostron kan givetvis redan idag nyttjas kommersiellt av den som äger fiskerätten eller av externa aktörer genom att de arrenderar vatten för ostronfiske. Konstaterandet att äganderätten är ett hinder för företagsutveckling och kommersiell skörd är mycket märkligt. Förslaget saknar dessutom beskrivning av hur fisket efter invasiva ostronarter ska förvaltas om de frikopplas från den enskilda fiskerätten och en analys av konsekvenserna för det kvarvarande, ursprungliga ostronfisket på enskilt vatten. Hur ska exempelvis en tillsyn hanteras som garanterar att ett allmänt fiske på enskilt vatten enbart riktar sig mot invasiva ostron och inte inhemska ostron? En förändring bäddar för stora problem och ett utbredd olovligt fiske på inhemska ostron. Vi förordar därför att lagen inte ska ändras utan att myndigheter och externa aktörer istället aktivt verkar för att enskilda fiskerättsägare som inte själva nyttjar sin rätt upplåter ostronfisket till näringsidkare under kontrollerade former. Det är också en utmärkt möjlighet att inkludera västkustens enskilda fiskerättsägare i en ekosystembaserad fiskförvaltning.

Kapitel 18. Sjöfarten och havet

Beredningen lägger ett flertal förslag för att minska sjöfartens påverkan på havsmiljön.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen.

Kapitel 19. Undervattensbuller

Beredningen lägger flera förslag för att minska undervattensbullers påverkan på marina ekosystem.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslagen.

Kapitel 20. Marint områdesskydd

Nytt etappmål för marint områdesskydd

Beredningen föreslår att regeringen beslutar om ett etappmål för skydd av marina områden och s.k. andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder (OECM:s). Målet innebär att till 2030 ska det marina områdesskyddet utformas enligt följande: minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt skydd eller andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM:s), minst tio procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara strikt skyddade, de skyddade områdena ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre havsområdena; Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken.

Sveriges Fiskevattenägareförbund delar i grunden synen på betydelsen av att skydda och bevara marina vattenmiljöer men anser inte att måluppfyllelsen per automatik måste innebära att dessa miljöer ska beläggas med formellt skydd av staten. Vår uppfattning är att det finns en stark övertro på reservat och övrigt formellt områdesskydd som universallösning på alla naturvårdsproblem. Vi har inga invändningar mot att det bildas marina reservat på allmänt vatten men när det gäller enskilt vatten förordar vi istället en konstruktiv dialog och ett lokalt förankrat samarbete med berörda näringsidkare, intressenter och fiskerättsägare för att hitta

vägar för ett ändamålsenligt skydd av särskilda värdefulla vattenområden. Detta underlättas av om det utvecklas lokala förvaltningsorganisationer längs kusten.

Regleringar i opåverkade områden

Beredningen föreslår att 7 kap. 4 § miljöbalken kompletteras så att ett naturreservat kan bildas med syfte att bevara ett opåverkat område eller med syfte att bidra till klimatanpassning. Dessutom att Sjöfartsverkets, Transportstyrelsens och Försvarsmaktens instruktioner ändras så att myndigheterna inom sitt ansvarsområde får till uppgift att delta i arbetet med skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster. Slutligen att Transportstyrelsen, Sjöfartsverket och Havs- och vattenmyndigheten gemensamt tar fram vägledning för reglering av sjöfarten, inklusive fritidsbåtar, i marina skyddade områden.

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker kompletteringen av 7 kap. 4 § MB men tillstyrker övriga förslag.

En stärkt organisation med länsstyrelserna i centrum

Beredningen föreslår att regeringen kompletterar områdesskyddsförordningen (1998:1252) med ett krav på att länsstyrelserna samarbetar om nätverk av skyddade marina områden inom de tre havsregionerna Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.

Sveriges Fiskevattenägareförbund har inga invändningar mot förslaget.

Kapitel 21. Kusthavet – där alla vill vara

Geografiskt kaos – länsstyrelserna bör få en samordnande roll i kusthavet

Beredningen föreslår att länsstyrelserna ska få en uppgift i instruktion att ha ett tydligare ansvar för att samordna arbetet i länets kustvattenområden när det gäller underlag för fysisk planering och stöd till kommunerna, skydd av marina områden med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder samt åtgärdsplanering och genomförande av åtgärder.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Kunskapsunderlag för planering, skydd och åtgärdsarbete

Beredningen föreslår att länsstyrelserna ska få till uppgift att ta fram och tillhandahålla kunskapsunderlag för länets kustvattenområde. Kunskapsunderlaget ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan användas som underlag för bl.a. fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering. Uppgiften om kunskapsunderlag för kustvattenområden ska föras in i länsstyrelsens instruktion.

Sveriges Fiskevattenägareförbund har inga invändningar mot förslaget.

Tydligare planeringsansvar för kommunerna i kustvattenområden

Beredningen föreslår att kommunernas planeringsansvar för kustvattenområden specificeras i 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900), så att kommunerna, också med hjälp av

kunskapsunderlaget och samordningsstödet från länsstyrelserna, kan arbeta med ett helhetsperspektiv från utsjö till land i den fysiska planeringen.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Strandskyddet är särskilt viktigt i grunda kustområden

Beredningen föreslår att strandskyddets syfte 7 kap. 13 § i punkten 2 ska förtydligas så att det framgår att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten, också innebär att uppnå och bibehålla god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen (2010:1341) och god ekologisk och kemisk status enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) Dessutom att Naturvårdsverket och Boverket kompletterar sina vägledningar om strandskyddet i enlighet med den förtydligade syftesbestämmelsen.

Sveriges Fiskevattenägareförbund avstyrker förslaget.

Nuvarande strandskyddslagstiftning behöver lättas upp och inte förstärkas vilket också är budskapet i betänkandet "Tillgängliga stränder" från utredningen om översyn av strandskyddet.

Kapitel 22. Havsmiljödata

Ändringar i Havs- och vattenmyndighetens instruktion

Beredningen föreslår bland annat att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för den akvatiska övervakningen inklusive miljögifter, samt arter i den akvatiska miljön med undantag för grundvatten. Vidare att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för att tillhandahålla aktuella metoanvisningar för miljöövervakning inom myndighetens ansvarsområde samt övrig vägledning till de myndigheter och organisationer, inklusive utförare av recipientkontroll, som bedriver miljöövervakning, och som kan användas som ett underlag för samlad bedömning och rapportering av miljötillstånd.

Sveriges Fiskevattenägareförbund har inga invändningar mot förslagen.

Kapitel 23. Behov av kunskap och forskning om havsmiljön

Havsmiljöinstitutets uppdrag förnyas till 2030

Beredningen föreslår att Havsmiljöinstitutet får ett förnyat regeringsuppdrag att till 2030 i havsmiljöfrågor: a. ta fram tvär- och mångvetenskapliga analyser och synteser samt sprida information om resultaten till stöd för regeringens, myndigheters och andra intressenters arbete för att förbättra havsmiljön, b. bistå myndigheter inom havsmiljöområdet med vetenskaplig kompetens och beslutsunderlag i havsmiljöfrågor, c. utveckla tvär- och mångvetenskapliga kontaktnät inom och mellan lärosätena, d. informera om forskning som rör havsmiljön och havet som resurs och öka medvetenheten om havets miljöproblem och hur de ska hanteras, e. verka för att öka kommunikationen mellan forskare och användare av vetenskaplig kunskap om havsmiljön.

Sveriges Fiskevattenägareförbund har inga invändningar mot förslaget.

Anslaget Havs- och vattenmiljöforskning

Beredningen föreslår att riksdagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård beslutar om ett nytt anslag med benämningen Havs- och vattenmiljöforskning.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Kapitel 24. Effektivare myndigheter i offentligt havsmiljöarbete

Myndigheternas eget regelförändringsarbete

Beredningen föreslår att myndigheterna inom havsmiljöarbetet; Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna, SGU, Sjöfartsverket, SMHI och Transportstyrelsen m.fl. inför ett strukturerat regelförändringsarbete för att snabbare kunna lyfta genomarbetade förslag om regeländringar för beredning inom Regeringskansliet.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Genomlysning av nivån på anslagsmedlen för havs och vattenåtgärder

Beredningen föreslår att regeringen 2023 gör en genomlysning av om nivån på anslagsmedlen för åtgärder för havs- och vattenmiljö motsvarar riksdagens och regeringens ambitionsnivå för det offentliga åtagandet i frågor om havs- och vattenmiljö.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

1:11-anslaget Åtgärder för havs och vattenmiljöåtgärder

Beredningen föreslår att ändamålet för Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ska vara att: Anslaget får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder. Anslaget får användas för länsstyrelsernas förvaltningsutgifter inom ramen för ändamålet och för samordning av havs- och vattenmiljöarbete. Vidare att ett beställningsbemyndigande ska vara knutet till anslaget och att regeringen ska besluta om möjlighet till både anslagssparande och anslagskredit till respektive anslagspost. Slutligen att Havs- och vattenmyndigheten och övriga statliga myndigheter som tar emot inomstatliga bidrag från anslaget, inklusive var och en av de 21 länsstyrelserna, ges dispositionsrätt till anslagsmedel på var sin anslagspost på anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Ett nytt anslag – Statligt stöd till lokalt havs och vattenvårdsarbete

Beredningen föreslår att ett nytt anslag med benämningen Statligt stöd till lokalt havs- och vattenvårdsarbete förs upp på statsbudgetens utgiftssida. Ändamålet ska vara att anslaget får användas för statsstöd till lokala havs- och vattenvårdsprojekt som genomförs av en kommun eller en ideell sammanslutning. Anslaget får användas för anställning av åtgärdssamordnare vid en länsstyrelse, kommun, eller ideell sammanslutning. Anslaget får användas för

åtgärdsplanering i avrinningsområden. Anslaget får användas för länsstyrelsernas administration av statsstödet. Dessutom att ett beställningsbemyndigande ska vara knutet till anslaget och att var och en av de 21 länsstyrelserna ges dispositionsrätt till anslagsmedel på var sin anslagspost.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Kapitel 25. Förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser

En havsmiljölag

Beredningen föreslår att en havsmiljölag införs som utgångspunkt för riksdagens och regeringens havsmiljöarbete. Att lagen fastställer att syftet med regeringens havsmiljöarbete är att uppnå det av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Att lagen påvisar att regeringen i havsmiljöarbetet ska tillämpa ekosystemansatsen samt att ekosystemansatsen definieras enligt följande: Enligt ekosystemansatsen ska naturvärden bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart, med målet att säkerställa att ekosystemen används inom sina gränser. Vidare att det havsmiljöpolitiska arbetet ska vila på vetenskaplig grund. Slutligen att regeringen varje mandatperiod ska lämna en havsmiljöpolitisk proposition till riksdagen. Propositionen ska innehålla en resultatanalys, resultatredovisning och beskrivning av planerade åtgärder för att uppnå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och eventuella författningsförslag som behövs för detta ändamål. Arbetet med propositionen ska samordnas med åtgärdsarbetet enligt vattenförvaltningsdirektivet och havsmiljödirektivet.

Sveriges Fiskevattenägareförbund har inga invändningar mot förslaget.

En tvärvetenskaplig funktion

Beredningen föreslår att regeringen inrättar en funktion för att belysa effekter av beslutade och föreslagna styrmedel från ett brett samhällsperspektiv och identifiera politikområden där fler åtgärder behövs för att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska kunna nås. Vidare att funktionen ska utvärdera om inriktningen inom olika relevanta politikområden bidrar till eller motverkar möjligheten att nå Hav i balans samt levande kust och skärgård. Dessutom att funktionen ska analysera hur Hav i balans samt levande kust och skärgård kan nås på ett kostnadseffektivt sätt, både kort och långsiktigt.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget

Samhällsekonomiska analyser för hela havsmiljön

Beredningen föreslår att regeringen ger i uppdrag till den som får den tvärvetenskapliga funktionen som beskrivits ovan, att även ta fram en samhällsekonomisk analys av havets intäkter och kostnader med en sådan omfattning att de ger en rättvisande bild av de intäkter och värden som havet bidrar med till samhället i stort, i förhållande till kostnaderna för åtgärder, regleringar etc. som behövs för att nå de havsanknutna miljö kvalitetsmålen.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget

Kapitel 26. Konsekvensanalys

Sveriges Fiskevattenägareförbund noterar att konsekvensanalysen när det gäller aktörer som berörs, utöver fritidsfiskare och verksamhetsutövare, nästan uteslutande talar om markägare eller om vattenägare medan den stora gruppen fiskerättsägare överhuvudtaget inte nämns alls. Att stora delar av Sveriges kust och skärgårdsområden utgörs av enskilt vatten med enskild fiskerätt framgår inte i någon del av betänkandet. De som i grunden äger rätten till fisket i området som ska förvaltas med avseende på fisket har alltså utelämnats trots att flera av de förslag som redovisas primärt berör enskilda fiskerättsägare. Det gäller i synnerhet Kapitel 17. Förvaltning av fisk en del av havsmiljöförvaltningen. Det tycks bottna i en djup okunskap hos beredningen om den enskilda fiskerätten i stort och om skillnaden mellan vattenrätt och fiskerätt.

Vi vill klargöra att fiskerätten på enskilt vatten är en del av äganderätten och ingår som produktionsmedel i fastigheterna på samma sätt som skogen och odlingsmarken. Fiskerätten är framförallt knuten till jord- och skogsbruksfastigheter. Delad eller skiftad fiskerätt innebär att en fastighet äger fisket inom ett definierat vattenområde. Samfällad fiskerätt innebär att flera fastigheter gemensamt äger fisket inom ett och samma vattenområde. Att äga ett vattenområde (inneha vattenrätt) eller att ha mark som går ner till stranden är inte samma sak som att äga fiskerätt. Vattenområdet och sjöbotten är i de flesta fall en förlängning av ägo gränserna på land. Fiskerätten, däremot, är reglerad i skiftesreformer och lantmäteriförrättningar. En fastighets fiskevatten behöver inte ligga i anslutning till fastighetens markinnehav. En fastighet som ligger långt från vattnet kan äga fiskerätt medan en strandfastighet kan sakna fiskerätt. Fiskerätten kan utgöra underlag för eget fiske, fisketurism och andra upplåtelse och har generellt ett högre värde än vattenrätten.

Med vänlig hälsning

SVERIGES FISKEVATTENÄGAREFÖRBUND

Thomas Lennartsson
Förbundsdirektör
Sveriges Fiskevattenägareförbund
Lilla Böslid 146, 305 96 Eldsberga
Tel. 0702-70 83 24
Epost. thomas.lennartsson@vattenagarna.se
www.vattenagarna.se